

DO LEŽÁKŮ TROCHU JINAK

Pěší výlet s dopravou vlakem v neděli 25. června 2006

Do Ležáků se nejčastěji chodí po jedné ze dvou značených tras: po modré ze Zaječic či po zelené z Vrbatova Kostelce, jako by jiné možnosti neexistovaly. Naproti tomu téměř celá trasa našeho výletu vede po neznačených cestách, proto je v názvu akce ono „trochu jinak“. Její východiště - žst. Chrast u Chrudimi - umožňuje využít výhodnou dopravu ranním rychlíkem, zatímco do uvedených zastávek je nutno jet buď zbytečně brzy (z Pardubic v 6.28) nebo naopak pozdě (v 8.55), protože zrychlený vlak v 8.10 ani v jedné z nich nestaví. - Navrženou trasu lze nalézt na mapách KČT č. 47 „Vysokomýtsko a Skutečsko“ (2. vydání 2000) i č. 45 „Železné hory“ (2. vydání - aktualizovaný dotisk 2002; připravované 3. vydání by se mělo objevit snad koncem léta 2006).

Výlet je zařazen do Kalendáře turistických akcí 2006 oblasti KČT Pardubický kraj.

Sraz účastníků na hlavním nádraží v Pardubicích v 6.40, odjezd rychlíkem v 6.57.
Možnosti nástupu: Rosice n/L. 7.04, Pce-závodiště 7.08, Chrudim 7.21, Slatiňany 7.27.
Příjezd do Chrasti u Chrudimi v 7.35.

Z chrastického nádraží kousek zpět, přes trať a do lesa asfaltkou, která vede do bývalého muničního skladu v Zaječickém lese (na mapě je prostor klamně označen „Letovisko“). Mírně doleva na hliněnou lesní cestu, vedoucí v podstatě podél oplocení objektu; ta vyústí na silnici proti hájovně u Smrčku (4 km). Po silnici do vsi a uličkou ke kravínu, polní cestou přes návrší mezi rybníky Žďár a Hoříčka na silnici a po ní na východní konec hráze rybníku Petrůň (+ 3 km). Místní silničkou doprava přes Havlovice do Dubové, uličkou doleva vzhůru a polní cestou kolem kravína do sedla za Zárubkou, po zelené značce doprava (trnkové keře apod.) dolů do Ležáků (+ 3 km).

Prohlídka pietního areálu, přiměřená účast na vzpomínkovém shromáždění. Volný vstup do muzea. Možnost občerstvení v restauraci a u stánků.

Dvě varianty trasy na vlak zpět:

- A** Stále po zelené značce: kolem Zárubky, polními cestami do Habrovče a po silnici na zastávku ve Vrbatově Kostelci (4,5 km). **Celkem asi 15 km.**
- B** Po modré zn. kolem lomu do luk, bez zn. doprava polní cestou k lesu a místní asfaltkou do Nouzova, silničkami do Miřetic (2,5 km, hospoda). Po hlavní silnici k samotě Na Perku (+ 1,5 km), za pomníkem travnatou cestou doleva do skalnatého údolí Ležáku a lesními cestami a pěšinami na silnici k mostu u chatové osady. Podle situace cestou doprava před mostem či za ním, tj. lesem údolím podél potoka nebo po hřebeni; lesní cestou k silnici (+ 2 km). V přímém směru přes silnici a pak přes zeleně značenou lesní cestu až na východní konec hráze rybníku Malá Straka (+ 1 km). Po hrázi a doprava po modré značce přes osadu Bítovánky na zast. Zaječice (+ 3,5 km). **Celkem asi 21 km.**

Vlaky zpět:	Vrbatův Kostelec	13.40	14.42	15.56	16.39	18.44
	Zaječice	13.54	14.55	16.13	16.53	18.58
	Chrudim	14.04	15.06	16.24	17.07	19.08
	Pce-závodiště	14.22	15.22	16.38	17.22	19.22
	Rosice n/L.	14.25	15.25	16.42*)	17.25	19.25
	Pardubice hl. n.	14.38	15.34	16.48	17.34	19.34

*... v Rosicích přestup na vlak od Hradce Králové, kromě *)*

Na první letní výlet s dobrou partou se těší

Trocha historie:

Příběh nešťastné osady Ležáky je obyvatelům našeho kraje bezpochyby dobře známý. Byly osadou chudých kameníků a drobných chalupníků, kterou tvořilo osm domků, seskupených kolem mlýna; ten dal základ osadě, nazývané podle potoka Ležáku.

V noci na 29. prosince 1941 dopravil britský letoun Halifax s kanadskou posádkou (Angličan Ron C. Hockey a kanadský pilot Roy Wilkins z Edmontonu) do protektorátu tři skupiny parašutistů: Antropoid (Jan Kubiš a Jozef Gabčík - měli uskutečnit atentát na říšského protektora), Silver B (V. Škácha, J. Zemek) a Silver A (Alfréd Bartoš, Josef Valčík a Jiří Potůček). Ani poslední skupina nebyla vysazena přesně dle plánu: místo u Heřmanova Městce až u Poděbrad. Valčík se po mnoha nesnázích dostal s radiostanicí Libuše do Pardubic, kde se znovu setkal s Bartošem a Potůčkem. Obrátil se na bývalého poručíka čs. armády Jindřicha Vaška, správce lomu Hluboká u Dachova, vzdáleného jen několik set metrů od Ležáků. Majitelem lomu byl František Vaško. Vysílačce, obsluhované Potůčkem, poskytl úkryt ve dvojitěm stropě strojovny lomu. Od poloviny ledna 1942 začala vysílačka každou noc podávat depeše zpravodajského, vojenského i hospodářského charakteru. Dalším stanovištěm vysílačky se staly Lázně Bohdaneč a Mnětice u Pardubic. V polovině dubna 1942 se vrátila do lomu Hluboká, telegrafista Potůček se usadil u mlynáře Švandy v ležáckém mlýně. Spolupracoval i vrchní strážmistr Karel Kněz z četnické stanice ve Vrbatově Kostelci se svými podřízenými.

27. května byl v Praze-Libni spáchán výsadek Kubišem a Gabčíkem atentát na Heydricha. 28. 5. bylo znovu vyhlášeno stanné právo v Praze a 29. 5. v celém protektorátu. Hitler dal K. H. Frankovi souhlas k likvidaci obce Lidice - vyvraždění mužů a odvezení žen a dětí, k vypálení obce a jejímu srovnání se zemí. Vysílací stanice Libuše přes stoupající teror denně volala Londýn a podávala naší vládě zprávy, většinou tragické. Začátkem června bylo nutno vysílačku přemístit, tentokrát do věže katolického kostela ve Včelákově, odkud se krátce nato vrátila přímo do ležáckého mlýna.

Nacisté vlákali do léčky štábního kapitána Václava Morávka. Ten se na útěku zastřelil, avšak v dokumentech, jichž se předtím zbavil, našli gestapáci fotografii J. Valčíka. Podle razítka na zadní straně identifikovali někdejšího číšníka pardubického hotelu Veselka. Společně s ostatními účastníky atentátu našel 18. června v pravoslavném kostele sv. Cyrila a Metoděje v Praze smrt.

Nacisté tušili Valčíkovo spojení s ilegální vysílačkou, ale důkazy chyběly. 16. června se pražskému gestapu přihlásil Karel Čurda. Na základě jeho udání následuje vlna zatýkání. Bartošovi spolupracovníci manželé Krupkovi byli zatčeni 17. června v Polici. Luděk Matura podnikl třicetikilometrovou cestu na kole, aby varoval Potůčka a pomohl odvézt vysílačku přes Mnětice do Bohdašína a Končin u Červeného Kostelce. Devatenáctiletý Jan Třísko z Vrbatova Kostelce předal varování strážmistra Kněze mlynáři Švandovi. V pátek 19. června provedli příslušníci pardubického gestapa důkladnou kontrolu přihlášek k pobytu v Miřeticích a Louce, kam Ležáky katastrálně patřily. Navštívili i lom Hluboká. Ráno 20. 6. byl zatčen majitel lomu František Vaško s manželkou. V neděli 21. 6. byli zatčeni mlynář Jindřich Švanda, mechanik z lomu Hluboká Karel Svoboda a správce lomu Jindřich Vaško. Na kapitána Bartoše byla nastražena past. Při pronásledování ulicemi Pardubic se postřelil a krátce nato zemřel, nacisté získali jeho aktovku.

V pondělí ráno 22. 6. se při služební pochůzce poblíž Habrovče zastřelil vrchní strážmistr Karel Kněz. Gestapo prohledalo mlýn v Ležákách a odjelo do Včelákova pro bratra mlynářovy ženy Josefa Štulíka. Protože nebyl doma, dalo podmínku: nepřihlásí-li se do 12 hodin, bude celý Včelákov srovnán se zemí. Zatčena byla Marie Štulíková, rodiče František a Františka Pelikánovi, patnáctiletý Václav.

24. června byly zmobilizovány oddíly SS, polního četnictva a ochranné policie v Pardubicích i posily z Hradce Králové, celkem na 500 nacistů. Kolony aut se přiblížily k Ležákům z obou stran - od Dachova i od Dřeveše. Území obklíčili policisté, těžké kulometry. Na znamení Waltera Lehneho začal útok několika stovek ozbrojenců na bezbranné Ležáky. Všichni obyvatelé, zastižení v osadě, byli spolu s dělníky z Černíkova lomu shromážděni u silnice. Pro děti do včelákovské školy a do Skutče odjely policejní hlídky. Celkem 47 osob bylo odvezeno do Pardubic. Vše cennější bylo gestapem uloupeno, osada zapálena. Domky hořely celou noc.

Na Zámečku v Pardubicích bylo 13 dětí označeno cedulkami s osobními daty, odděleno od matek a odvezeno do pražského Rasového a osídlovacího úřadu. Na pardubické popraviště byly odváděny nejdříve ležácké ženy, potom muži. Až do svítání byla pak těla odvážena za ozbrojeného doprovodu do tamního krematoria. Popel byl gestapem zabaven a rozmetán, jen část z něj zaměstnanci dokázali uschovat.

Ležácké děti byly převezeny do Lodže. Jarmila a Marie Štulíkovy byly uznány schopnými poněmčení a předány do německých rodin pod cizími jmény. Až po válce je vypátral a přivezl zpět policejní inspektor Josef Ondráček. Ostatní děti byly převezeny do Chelmná. Zde byly v létě 1942 zplynovány stovky polských dětí, 82 dětí z Lidic i 11 dětí z Ležáků. 2. července 1942 bylo popraveno na Zámečku v Pardubicích dalších 40 osob, jež pomáhaly Bartošově parašutistické skupině, mezi nimi mlynář Švanda z Ležáků se ženou i jejím bratrem, oba bratři Vaškové.

Minulý komunistický režim nerad připouštěl hrdinství, nepoddajnost, odvahu a odbojnost obyčejných lidí, zvláště ve spojení se západním odbojem. - Nyní mají každoroční pietní shromáždění uměřený a důstojný ráz, začínají zpravidla ranní bohoslužbou a neslouží už k sebeoslavným vystoupením politických pohlavárů.

Upraveno z webu Společnosti pro zachování památky Ležáků (<http://www.lezaky.cz>)

9. června 2006